

Vbi considerandū , quia in hac breui lectione duorū
hæreticorū dogmata destruantur, Manichæi scilicet
& Photini, quorū unus negauit eum fuisse uerū ho-
minem, alter uerū deū. Erubescat ergo Manichæus,
cum audit: [post me uenit uir.] Erubescat & Phori-
nus, cū præcursor dñi clamat: [Ego uidi, & testimo-
nium phibui, q̄a hic est filius dei.] Audiāt ergo mā-
fueti & latētur, credētes sine dubio, quia hic est fili-
us hoīs, qui ut homo baptizatus est, idem ipse est fi-
lius dei, & cōfiteantur cū Petro: Tu es filius dei uiui.

DOMINICA PRIMA

post Epiphaniā. **Lucā secundo.**

**In illo tempore: Cum factus esset Iesus
annorū duodecim, ascendit illis Hierosolymam.
Et reliqua.**

Rationabiliter ma-
gistri ecclesiastica
institutionis, & di-
uina scripturę traditores,
Lucam euangelistam in-
ter quatuor animalia spe-
ciem uituli tenere descri-
bunt, sicut in lezechiele et
in Apocalypsi Iohānis ha-
betur. Qm̄ sicut uitulus in
templo dñi in sacrificio à
sacerdotib⁹ offerebatur,
ita ille præ cæteris euāgelistis, specialius ea quæ dñs
in tēplo uel circa templum gessit, cōmemorare curat

uit. De qbus exordium sui euangelij à Zacharia sacer-
 dore cepit, dicens: (Ipsi em sacerdotes in die ordi-
 nationis suæ uiculum offerebant) Fuit in diebus He-
 rodis regis Iudææ sacerdos quidam nomine Zacharias
 de uice Abia, & uxor illius de filiabus Aaron. Et fa-
 ctum est cū sacerdotio fungeret in ordine uicis suæ
 ante deū, scdm consuetudinē sacerdotij, sorte exiit
 ut incensum poneret, ingressus in templum dñi, Post
 hæc Mariā uirginē in domū eiusdē sacerdotis uenisse,
 tribusq; mensibus eā apud cognatā suā Elisabeth
 mansisse refert. Dñm quoq; nō solum octaua die cir-
 cuncisum, sed etiam tricesimatertia in tēplo præsen-
 tarum narrat, atq; pro eo munera oblata, & à Simeo-
 ne ppheta susceptum & benedictum fuisse. Genea-
 logiam uero saluatoris non p Salomonē regem, sed
 per Nathan prophetā ac sacerdotem filium David
 deducit. In præsentī ergo lectione saluatorē cū duo-
 denarius esset, cum parentibus ad templū uenisse, &
 illis nesciētibus, in eo remāssisse describit. Nā & in fi-
 ne euangelij sui, ostendit dñm Iesum Christum, quasi
 uerū sacerdotē discipulos bñdicentem in celū ascen-
 disse, dicens: Eleuatis manibus suis, benedixit eis. Et
 factū est dum benediceret illis, recessit ab eis, & fere-
 batur in celū, & ipsi adorātes, regressi sunt in Ierusalē
 cum gaudio magno, & erant semp in tēplo laudan-
 tes & benedicētes deū. Quāto aut studio parētes sal-
 uatoris legē obseruarent, cito cognoscimus, si huius
 euangelij superiora parūper attēdamus. Ait em euan-
 gelista: Et ibāt parētes Iesu per omēs annos
in Ierusalē in die solenni paschæ. Sed dñs non
solum legē uoluit obseruare, quā non uenerat solue-
re, sed adimplere, sed etiam tales elegit parētes, q le-

gis essent obseruatores. Præceperat enim ipse in lege, ut ter in anno appareret omne masculinum eorum coram domino, in loco quem elegerat deus. Vbi apparet cum quanto studio maiora præcepta legis obseruabant, qui nec minora prætermittébant. Cõsuetudo namque Iudeorum erat, ut per omnes annos ascenderent in Ierusalem (ut diximus) dominum adoraturi, & munera ei oblaturi, ob recordationem. scilicet egressionis de terra Aegypti & immolationem agni. Ascendentibus ergo iuxta hanc cõsuetudinem parëtibz dñi ad orationem, cum factus esset Iesus annorum. xij. ascendit cum illis. Sed cum audis factum, noli dubitare factorem, Factus est enim in forma serui, qui omnia fecerat in forma dei, sicut scriptum est: Omnia per ipsum facta sunt. De quo ait Apostolus: Factus est ex semine David secundum carnem. Et (ut ita dicam) factus est qui cuncta fecerat, ut ille inueniret, qui bene factus male perierat. Ascendit quippe. xij. annis in humanitate, qui nullum tempus habet in diuinitate. Pulchre ergo duodenarius dominus, rudimenta suae infantiae sacerdotes interrogans uoluit demonstrare, ut hoc numero mysterium apostolicæ prædicationis præfiguraret, & noticiam suae diuinitatis mundo innotesceret. Duodenarius enim numerus perfectus est, & in suis partibus diuisus, perfectionem significat. Diuiditur enim in ternis quaternis, & quaternis ternis. Siue enim tria in quatuor, siue quatuor in tria ducas, duodenarium numerum complent. Nam idem numerus ex septenarij numeri partibus constat, scilicet ex primo pari & primo impari. i. ex tribus & quatuor. Et tres quidem ad indiuiduam trinitatem pertinent, quatuor ad quatuor libros sancti euangelij. Septem uero plenitudinem temporis demonstrant, quia presentis uitae cursus per septem dies

Roma. r.

es uoluitur. Duodecim quoque ad duodenarium nu-
 merum apostolorum, uel ad duodecim patriarchas. Quia
 ergo ad fidem sanctae trinitatis, & doctrinam quatuor
 euangeliorum, per praedicationem duodecim apostolorum
 mundo nunciaturus erat, recte duodenarius in templum
 ascendit. Cōsummatisq; diebus, cū redirēt, re-
manit puer Iesus in Ierusalem. ⁊ nō cogno-
uerunt parentes eius. Forte mouet aliquē, quōd
 Iesus tāta diligētia a parētibus nutritus, quippe quē
 filium dei esse non dubitabant, illis nescientibus in Ie-
 rusalē potuerit remanere. Sed sciendū est, quia hoc,
 excepto diuino mysterio, nō ex ignauia parentū, sed
 ex consuetudine potius Iudeorū cōtiguit. Cōsuetudo
 em̄ erat illorū, ut ascendentes in templum dñi ad ce-
 lebrandū solēnitatem, seorsum uiri choros ducerēt,
 seorsum fēminae, propter munditiā castitatis: pueri
 uero minoris aetatis licentiam haberēt, cum quo uel
 lenire parente, siue cum patre, siue cū matre. Ex hac
 ergo cōsuetudine accidit, ut illis nesciētibus, puer Ie-
 sus in Ierusalem remansisset, quoniā Maria putabat
 eum esse cum Ioseph, et Ioseph aestimabat quod esset
 cum Maria. Et hoc est quod subdidit: Erastimātes
autē illum esse in comitatu, uenerūt iter diei,
⁊ requirebant eum inter cognatos ⁊ ueros.
 Nam quantū amoris affectū erga illū haberent, ma-
 nifestatur, cum subditur: Et non inuenientes re-
gressi sunt in Ierusalē, requirentes eū. Et factum
est post tridū, inuenerunt illū in tēplo.
 Non uacat a mysterio, quod dominus post tridū a
 parētibus in templo reperit. Tria em̄ sunt tempora,
 ante legē, sub lege, & sub gratia. Qui ergo nō ante le-
 gem, nec sub lege, sed sub gratia mundo uisibilis appa-

rui, recte post triduum repertus in templo memoratur. Sive ergo post triduum in templo reperiri uoluit, ut ostenderet quia illi ad eius uisionem sunt peruenturi, qui fidem, spem & charitatē perfecte habēt, & fidē sanctę trinitatis puro corde credunt, & opere custodiūt. Sive aliter in templo post triduum reperiri uoluit, ut intelligamus, quia ad eius uisionē feliciter peruenire merebimur, si cogitationē, locutionem & operationē a malo opere obseruamus: & memoriam, intellectum & uoluntatem in eius seruitio occupamus. **V**bi repertus sit, ostēditur, cum dicitur: **I**n templo in medio doctorū. Quid ageret manifestatur, cum subinfertur: **A**udientē illos & interrogantē. Nō em̄ alicubi repertus est uacās ocio aut fabulis, sed in templo, audiens doctores & interrogans: simul quoque exemplum descendę humilitatis dñs nobis ostendit, cū in templo nō docens, sed discens & interrogās inuenitur, implēs illud Mosaycū: Interroga patres tuos, & annūciabunt tibi: maiores tuos, & dicent tibi. **N**e em̄ nos a magistris discere erubescam⁹, ille doctores interrogat in tēplo, qui angelos docet in celo. **I**n quo facto non solū humana superbia cōfunditur, sed etiā p̄sumptio atq; temeritas cōprimitur. **S**unt em̄ nōnulli q̄ ante docere uolunt, quān annos impleāt pubertatis: & ideo magistri fiunt erroris, q̄a ueritatis discipuli nō fuerūt. **L**ōgo ergo tempore & multis exercitijs eius tyrocinia sunt probāda, q̄ in culmine regiminis cōstituendus est: & lōgo tēpore debet discere, q̄ desiderat docere.

Ecc̄s. 3. **V**nde per Salomonē dicitur: **T**empus tacēdi, & tempus loquēdi. **N**ō em̄ dicit prius loquēdi, & postea tacēdi, sed prius tacēdi, & post loquēdi, ut intelli

gamus, quia prius tacēdo discere debemus, quod po-
 stea loquēdo doceamus. Et iterum idem admonet,
 dicens: **O**mni tempore ocij tui describe sapientiam,
 qui autem minorantur, actu percipient eam. **E**cōtra
 uero, si filius dei, q̄ tricesimo anno p̄dicaturus erat,
 duodecimo anno non docens, sed audiens & inter-
 rogans in templo inuenitur, legitimum tempus, siue
 ad sacerdotium, siue ad magisteriū ecclesiasticū ostē-
 dens seruare. **H**ac etate Ioseph, id ē, tricesimo anno,
 dñs Aegypti cōstitut⁹ ē. **H**ac etate David, qui in pu-
 eritia ora leonum & ursorum confregerat, regni gu-
 bernacula suscepit. **H**ac etate Iezechiel, p̄pheta sup
 fluium Chobar caelos apertos uidit. Et quāuis meli-
 or sit puerilis simplicitas, quā senilis fatuitas, tamē
 utrunq; obseruandū est, ut & mor̄ grauitas, & matu-
 ra etas, in eorum actibus concordent, qui ad magi-
 steriū ecclesiasticum eliguntur. **V**ñ bene quoq; in le-
 ge dñs de Leuitis p̄cepit, ut usq; ad quinquagesi-
 mū annū cū fratrib⁹ suis ministrēt in tēplo, post quin-
 quagesimū autē annū, custodes uasorū fiant. **Q**uid em̄
 sunt uasa sancta, nisi sanctorū animę? **E**t q̄a post quin-
 quagesimū annum calor etatis deficere incipit, hoc
 p̄cepto ostendit, quia illi ad custodiam animę sunt
 eligēdi, q̄ per longa exercitia incentiū libidinis, uel
 cupiditatis ardorē extinguere didicerūt. **D**eniq; & si
 Daniel & Ieremias in pueritia ad p̄pherandum missi
 legunt, sciendū est, q̄a miracula dñi in exemplū imita-
 tionis nō sunt trahenda. **M**ira enim opera dñi magis
 sunt ueneranda q̄ imitanda, qm̄ ab omnibus fieri non
 possunt. **S**tupebāt autē omēs super prudētia
 & responsis eius ꝛc. uidentes cū corpore & etate
 paruū, sed interrogatiōibus ac respōsis magnum,

hoiēm & nō deū cōsiderantes. Nos autē nō cū senio-
 ribus ludæorum, super prudentia & respōsis eius stu-
 peamus, sed ipsum esse credamus uerū deū, uerumq;
 hominem, à quo est om̄is sapiētia, & cū quo fuit sem-
 per, & est ante æuū. Qui etiam in puerbijs loquitur,
 dicens: **Ego sapiētia in cōsilijs habito, per me reges re-
 gnāt. Meū est cōsiliū & æquitas, ego ex ore altissimi
 prodij. Quanto autem animus beatæ uirginis dei ge-
 nitricis de amissione filij sauciatus esset, hoc loco de-
 claratur: Et dixit mater eius ad illū: Fili, quid
 fecisti nobis sic? & reliqua. Quem uirgo mater per
 triduum anxio dolore quæsierat, post inuentionē in
 ter mærorem & gaudium posita, q̄si qui talia facere
 præsumpsisset, pia correptiōe increpauit, dicens: [Fi-
 li, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolen-
 tes quærebamus te.] Patrē eius Ioseph appellat, nō
 q̄d uere iuxta Photinianos ei⁹ pater fuerit, sed q̄d ad
 famam Mariæ conseruandam ab om̄ibus pater eius
 sit æstimatus. Nam quis uer⁹ pater eius sit, ipse mani-
 festat, cum respondens ait ad illos: Quid est quod
 me quærebatis? Nesciebatis, quia in his
 quæ patris mei sunt, oportet me esse. In quibus
 uerbis nō putāndus est exasperasse matrē. Et illud q̄d
 prætermittere dū nō est in hac lectione, utrang⁹ suam
 naturā dominus nobis commēdat, cum inuentus in
 templo dicit: [quia in his quæ patris mei sunt, oportet
 me esse.] Quasi homo cum parentibus Ierusalem
 ascendit, sed quasi deus, illis nesciētibus, in templo re-
 mansit: quasi homo seniores interrogat, sed quasi de-
 us ea quæ seniores mirarentur, respondebat: quasi hō
 in templo inuenitur, sed quasi deus inuentus in tem-
 plo, dixit: [In his q̄ patris mei sunt, oportet me esse.]**

Quia em̄ domus illa in honore dei ædificata fuerat, filiū dei se esse demōstrauit, cū inuentus in templo dixit: In his quæ patris mei sunt, oportet me esse. Patris illius erāt templum, prophetiæ, diuinæ scripturæ frequentēs meditatio. Et pulchre in his suis operibus filiū dei se esse demonstrauit. Et videntes admirati sunt. Quia dominus non solū humiliter interrogabar, sed etiā subtiliter respōdebat. Stupebāt autē omnes qui eum audiebant, super prudentia & responsis eius. Proprium est em̄ filiorū, hereditatem paternam possidere, & in ea manere & esse. Vnde dominus Iesus Christus ideo in templo residebat & habitabat, ut ostēderet nō minoris patre se esse potestatis. Quibus em̄ una est maiestas, nō dispar est potestas, sicut ipse dicit: Ego et pater unum sumus. & omnia patris mea sunt. Et ipsi non intellexerunt uerbum, quod locutus est ad illos. Quia diuinæ naturæ arcanum adhuc capere nō poterant, ideo uerbum quod locutus est ad illos, non intellexerūt, scilicet illud quod de patre dixerat: et quæ uidebat eos non posse intelligere suā diuinitatē, cōdescendit illis per humanitatem, ut eorū cor subleuaret ad diuinitatem. Vnde & subditur: Et descendit cū illis, & uenit Nazareth, & erat subditus illis. Discant ergo pueri obedire parētibus, à quibus nō solū geniti, sed & quorū labore & diligentia sunt nutriti, quia & puer Iesus non dedignatus est parentibus esse subiectus. Honestissimū est em̄, magnā reuerentiam & honore exhibere parētibus, quia & nos paruulos nutriti erunt, & proficientes ætate, sapientia erudierūt. Illis enim humana tantū sapientibus, post quā oculos mētis eorū ad contemplandā diuinitatē eleuauit, dicēs:

John 6

[Nesciebatis, q̄a in his quæ patris mei sunt, oportet me esse: descendit Nazareth, & uenit cū illis, & erat subditus eis] **V**t hoc exemplo intelligamus, q̄a non solum subditi esse debemus parētibus, sed etiā eorū senectam uel infirmitatē pia sollicitudine refrigerare uel sustentare, iuxta illud q̄d in diuina lege præcipitur: **H**onora patrē tuum & matrē tuam, ut bene sit tibi sup̄ terram, & lōgo uiuas tēpore. **V**nde **A**postolus præcipit filijs obedire parētibus p̄ omnia, hoc bonum & acceptū est corā deo. **E**t iterū: **S**i q̄s suorum curam non habet, & maxime fidelīū, fidē negauit, & est infideli deterior. **E**t **mater eius cōseruabat om̄ia uerba hæc in corde suo.** Om̄ia scilicet quæ de illo audiuit, siue ab angelis, siue à pastoribus, siue à magis, siue à **S**imeone, uel ab **A**nna prophetissa, uel etiam q̄ ab illo fieri uidebat, quasi mundū animal ruminans, in corde suo cōseruabat, nolēs mittere margaritas suas ante porcos, neq̄ dare sanctū canibus, sed expectans tempus illius perfectæ ætatis, quo miracula faciendo deus ostēderetur, & quo hæc scribenda erant, ut p̄ ordinē cuncta narrarētur. **V**nde idem euangelista paulo superius ait: [conferens in corde suo.] **Q**uia conferebat ea quæ in illo fieri uidebat, cū eis quæ de illo in oraculis, p̄phetarum legerat, & tanto uerius eum credebat deū esse, quanto illa q̄ de eo legerat, in illo cōpleri cernebat. **E**t **I**esus proficiebat sapiētia & ætate. **I**n hoc breui uersiculo due hæreses destruuntur, **M**anichæorū & **A**pollinaristarum. **M**anichæi em̄, qui dixerunt deū ueram carnem non assumpsisse, destruunt, cum dicitur: [Iesus proficiebat ætate.] **A**pollinaristę uero, q̄ dixerunt eū ueram animā non habuisse, destruuntur, cum dicitur:

Exodi. 28.

1. Timo. 5.

[Proficiebat sapientia,] Sicut enim ætas ad corpus, sic sapientia in hoc loco pertinet ad animam. Nisi enim ueram carnem habuisset, nequaquam ætate proficeret & cresceret. Et nisi rationalem & ueram animam habuisset, nequaquam sapientia proficeret & crescere ualeret. Et quemadmodum corpus per momenta ætatum crescit, ita & anima sapientia crescendo proficit. Qui igitur in nobis corpus & animam liberare uenit, uerum corpus & animam ueram pro nostra salute ex uirgine suscepit. Quod uero subditur, **et gratia apud deum et homines, singulari gratia à deo patre puero Iesu datum est, ut ex quo homo esse inciperet, conceptus scilicet de spiritu sancto, perfectus esset deus, perfectus & homo.** De quo Iohannes Euangelista ait: **Vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à patre.** Et bene quidem prius proficere dixit apud deum, & postea apud homines: quia primum placendum est deo, postea hominibus, nõ ob aliud, nisi ut ipsi placeant deo, sicut Apostolus ait: **Prouidentes bona non tantum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus.** Et iterum: **Prouideamus bona in medio nationis prauæ.** Et Petrus: **Conuersationem uestram inter gentes habentes bonam.**

Rom. 12.
Philip. 2.
1. Petri. 2.

DOMINICA .II.
post Epiphaniam. Iohannis ij.

In illo tempore: Nuptiæ factæ sunt in Chana Galilææ. Et reliqua.